№ 84 ՆԵՐՔՇԱԲԹԻ ՄԱՅԻՍԻ 9 **1900** ՆԵՐՔՇԱԲԹԻ ՄԱՅԻՍԻ 9 № 84

ՔՍԱՆՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի. կէս տարվան 6 ռուբ. Առանձին համարները 5 կոպէկով.
Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.
Մեր հասցէն. Тифлисъ, Редакція «Мшакъ».
կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Տելեֆօն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի եւ տօն օրերից).
Յայտարարութիւնը ընդունվում է ամեն լեզւով.
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ.
Տելեֆօն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Կարեւոր արտօնութիւն.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Մամուլ. Ջուր էք պաշտպանում. Նամակ Եկատերինօդարից. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Չէմբէրլէնի ճառը պատերազմի մասին. Արտաքին լուրեր.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱՐՏՕՆՈՒԹԻՒՆ

Ինչպէս երեւում է, շուտով պէտք է մի համակրելի բարեփոխութիւն տեղի ունենայ բէալական դպրոցներում սովորողների համար: Նրանց թոյլ կը տրվի ուսանել բժշկութիւն, որ մինչեւ այժմ մատչելի էր միայն կլասիքական դպրոցներում սովորողների համար: Պետերբուրգի զինւորական բժշկական Ակադեմիայի խորհուրդը, պատասխանելով զինւորական մինիստրի հարցին, յայտնեց, որ նա կարելի է համարում թոյլատրել բէալական դպրոցի ընթացաւարտներին ուսանելու բժշկութիւն, սահմանելով մի համառօտ և ամփոփ հարցաքննութիւն լատիներէնից:

Սրանից 25 տարի առաջ բէալական դպրոցների աշակերտները իրաւունք ունէին սովորել բժշկութիւն և այն ժամանակվայ փորձը ցոյց տուեց, որ նրանք ամենաաջող կերպով իւրացնում էին մասնագիտութիւնը, ոչ միայն յետ չը մնալով կլասիկներից, այլ շատ անգամ գերազանցելով նրանց, շնորհիւ այն հանգամանքի, որ նրանք բէալական դպրոցներում սովորել էին բնական գիտութիւններ և այդպիսով ընտելացել այն առարկաներին, որոնք բժշկական մասնագիտութիւն սովորելու համար ունեն նախապատրաստական նշանակութիւն: Թէ ռուս-թիւրքական պատերազմի ժամանակ, երբ մեծ թւով գործեցին այն ժամանակվայ ուսանողները և թէ գաւառներում ցրված բժիշկները պատւով առաջ տարան իրանց պաշտօնները, հանդիսանալով իբրեւ գիտցող և լուրջ գործողներ: Այդ բժիշկների մի մեծ խումբը մինչեւ այժմ գործում է զանազան տեղերում:

Սակայն կառավարչական շրջանների մէջ տեղի ունեցած հայեացքների մի քանի փոփոխութիւններ թոյլ չը տուեին շարունակելու սկսած գործը և բէալականների համար մուտքը փակվեց դէպի բժշկական գիտութեան լսարանները: Եւ միայն մեր օրերում նորից հարց է ծագել դարձեալ բանալ այդ լսարանների դռները բէալական դպրոցների ընթացաւարտների համար:

Պէտք է ողջունել այդ բարեփոխութիւնները այն պատճառով, որ դրանով կաւելանայ բժիշկների թիւը: Վերջին տարիներում բժիշկների պակասութիւն է զգացվում, մանաւանդ գաւառներում: Փոքրիկ քաղաքները, աւանները, կենտրօնական գիւղերը, որոնք մի կերպ կառավարվում էին առանց բժիշկների, այժմ նրանց մեծ պահանջ են զգում: Երկաթուղային փարչութիւնը ամեն տարի բացում է նոր պաշտօնատեղեր բժիշկների համար, գործարանները ցանկանում են ունենալ բժիշկներ, հիւանդանոցներ աւելանում են ամեն տեղ:

Այդ մեծ պահանջին բաւականութիւն տալուն կարող են նպաստել թէ կանանց բժշկական բարձրագոյն կուրսերի բացումը և թէ բէալական դպրոցի ընթացաւարտներին բժշկական կրթութիւն ստանալու ծրագրված արտօնութիւնը:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՄՈՒԼ

Կաթոլիկոսական այն կոնդակը, որ վերաբերում է չնաս ամուսնութիւններին, «փիլիսոփայական մխիթարիչ խորհրդածութիւններ» է ներշնչել «Արեւելք» լրագրին:

Թէեւ հասկցուած քաղաքակրթութիւնը կարծեցնել կու տայ թէ մարդկային երջանկութիւնը կը բարգաւաճի երբ ամեն ոք կարող ըլլայ իրագործել, տռանց օ եւ է սեղմումի, ինչ որ կը ցանկայ եւ ցանկալ՝ ինչ որ կուզէ:

Սակայն մարդաբանական ինչպէս նաեւ ընկերաբանական օրէնք, որոնց անդրդուելի տիրապետութեան տակ պարտի իյնալ ամենէն ողջամիտ քաղաքակրթութիւնը, կը տրամադրեն, թէ մանաւանդ մարդկային ընկերութեան շահը, այսինքն հոգւոյ եւ իմացականութեան զարգացումը, կը պահանջեն, ընդհակառակը, յաճախ հրաժարիլ, քաղաքակիրթ մարդուն համար, խել մը բիրտ հաճոյքներէ եւ տենչութիւններէ, որոնք գուցէ անբան էակներու կեանքի նպատակը, բայց միայն խաբուսիկ երջանկութիւն մը կապահովեն, երբ խնդիրը բանաւոր էակին՝ մարդուն վրա է:

Կրօնք եւ դաւանանք, իրենց ամեն ձեւի տակ, սկսեալ Աֆրիկէի ֆէթիշապաշտներու նիւթական բմբռնումէն մինչեւ քրիստոնեային անհիւթ եւ սրբազան հաւատալիքը, ուրիշ բան չեն եթէ ոչ իւրաքանչիւրը, իր ժամանակին եւ իր միջավայրին համար, մարդկային ընկերութեան զարգացման ամենանպատակայարմար օրէնքներու հաւաքածուն:

«Փիլիսոփայական խորհրդածութիւնները» մինչեւ այստեղ առանձին անճշդութիւն չեն ներկայացնում: Որ իւրաքանչիւր համայնք օրէնքով պիտի կառավարվի—այդ հազիւ թէ ուրանայ որ եւ է մարդ: Որ օրէնքները պիտի սահմանափակեն անհատի կամայականութիւնները, կրքերի ազատութիւնը—այդ ապացուցելու կարիք չը կայ: Բայց հարց է. ինչպիսի օրէնքներ կարող են քաղաքակրթական դեր կատարել, հասարակութեան աչքում յարգանք եւ հեղինակութիւն ստանալ: Ահա այս հարցի դիմաց «Արեւելքի» խորհրդածութիւնները որքան էլ փիլիսոփայական լինեն, բայց «մխիթարիչ» չեն: Օրէնքներն են մարդկանց համար եւ ոչ թէ մարդիկ օրէնքների համար—սա աւետարանական ճշմարտութիւն է: Եւ որովհետեւ մարդը անդադար շարժվող, առաջ վազող արարած է եւ նրա երջանկութիւնը հէնց այն է, որ նա այսօր կանգնած չը լինի այնտեղ, ուր երէկ էր կանգնած, ուստի անհրաժեշտ է, որ նրա համար ստեղծվող օրէնքներն էլ լինեն շարժուն, պիտի յարմարվեն նրա կեանքին, զարգացող հասկացողութիւններին, պահանջներին: Մենք վրդովվում ենք, որ կրօնական դատարանը դատապարտեց Գալիլէյին այն պատճառով, որ նա յանդգնեց ասել թէ երկիրը շարժվում է: Սակայն չէ՞ որ եկեղեցին այդ դէպքում իր սահմանած օրէնքն էր գործադրում: Այսօր էլ Վատիկանի եզուիտական գրաքննութիւնը արգելքներ է դնում եւրօպական ազատ մտքի գրաւոր արտայայտութիւնների վրա: Ոչ ոք պարտք չէ համարում հպատակվել այդ արգելքներին, բայց սա ամենեւին չէ նշանակում, որ եկեղեցին իր սահմանած օրէնքը չէ կատարում: Խնդիրը, ուրեմն, այն մասին չէ թէ օրէնքները հարկաւոր են, այլ այն մասին թէ պէտք են ժամանակակից արդար օրէնքներ: Մենք չենք խօսում միայն չհասութեան մասին, այլ առհասարակ ամուսնական օրէնքների մասին: Այդ օրէնքները ոչ միայն հնացած են, այլ եւ կատարեալ ոչնչութեան են դատապարտված, որովհետեւ դրական, որոշ ու ամենքի համար պարտաւորական չեն: «Արեւելքը» պահանջում է ամեն մի հայից, որ կրում է քրիստոնեայի պատուանունը, «կրել այն քաղցր լուծը զոր անոր սուրբ եւ սրբազան հայրապետները սահմանած են»: Այո՛, բայց այդ լուծը չը՛ պիտի լինի քմահաճութիւնների մի հիւսուածք, հակասութիւնների մի հրէշաւոր խառնուածք. օրէնսդիրը նախ եւ առաջ պիտի հեղինակութիւն ստանայ իբրեւ անաչառ, ամեն կրքերից եւ յետին մտքերից, մանաւանդ զանազան մութ անձնաւորութիւնների թելադրութիւններից ազատ մի աղբիւր: Հակառակ դէպքում կը ստացվի միայն կոնդակների մի ահագին բազմութիւն, որ կը հեղեղէ ամեն կողմերը եւ միայն հակասութիւնների մի չեղջակոյտ կը ներկայացնէ: Լուծ դնելով հայ քրիստոնեայի վրա, դուք կարո՞ղ էք հանգիստ խղճով ասել թէ այդ լուծը ամեն մէկին հաւասարապէս պիտի ճնշէ, աղքատին թէ արհեստաւորին, հարուստ ազգային թէ կաշառք տուող մեծատունին: Չէք կարող: Չէք կարող ասել եւ այն, որ ամուսնական զեղծումները եթէ այնքան շատ են, գլխաւոր պատճառներից մէկն էլ այն չէ, որ օրէնքները միայն փող չունեցողների համար են անողոք, պարտաւորական, մինչդեռ փող ունեցողները «ոչ յօրինակ այլոց»-ների բաղձալի բացառութիւնների մէջ են միշտ: Աշխարհի մէջ կարող են լինել շատ հրաշալի օրէնքներ, բայց դրանք ոչինչ են, միայն չարիք եւ ապականութիւն կարող են տարածել, եթէ լաւ չեն գործադրվում, եթէ անպարկեշտ, կաշառակեր մարդկանց ձեռքին են: Օրէնքի առաջին դահիճը վատ գործադրողն է, դատաւորն է: Այս կողմից հայոց եկեղեցականութիւնը դարերից ի վեր է ցոյց տուել իր արտասովորութիւնը: Եւ հէնց այդ է պատճառը, որ պահանջում ենք ոչ միայն ժամանակի պահանջներին յարմար օրէնքներ, այլ եւ այդ օրէնքների ազնիւ, մաքուր, չիտակ գործադրողներ: Ոչ երեմիականներով, ոչ բարոյական խրատներով դուք չէք կարող հեղինակութիւն ներշնչել այնպիսի օրէնքներին, որոնք այսօր այսպէս են, վաղը ուրիշ կերպ: Կաշառակուլ, վաճառվող, անբարեխիղճ պաշտօնեաների ձեռքով սպանված բարոյական օրէնքը միայն մի հոտած դիակ է, որ տարածում է տարրալուծում, անիշխանութիւն եւ անբարոյականութիւն: Ահա ինչի վրա պէտք է մտածել...

ՋՈՒՐ ԷՔ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒՄ

(Նամակ Գանձակից)

Պ. Ն. Դաւթեան «Մշակի» № 80-ի մէջ մի երկար ու ձիգ պաշտպանողական ճառ է կարդում մեր ինտելիգենտ դասակարգի այն մասի համար, որի ճակատին «Մշակը» քանիցս անգամ դրոշմել է «իդէալազուրկ» բառը, մի կոչում, որին նա արժանի լինելու շատ ապացոյցներ է տուել եւ տալիս է միշտ:

Առաջներում մենք սովոր էինք նոյն պարոնից նոյն նիւթի մասին մեղադրական ճառեր լսել, որոնք աւելի ազդու էին, աւելի նպատակայարմար ու համոզեցուցիչ: Ի՞նչ է նշանակում այժմեան չափաւորութիւնը. յայտնի հասարակական ախտերի բուժման ինչ օգուտ կարող է բերել մեղմացուցիչ հանգամանքների այդ մանրակրկիտ անալիզը: Պարոնը իր յօդուածով յիշեցնում է այն փաստաբաններին, որոնք խորը համոզված լինելով իրանց պաշտպանած յանցաւորի մեղաւորութեան մէջ, ջանում էին համոզել երդուեալներին դուրս բերել հետեւեալ դատավճիռը՝ «այո, մեղաւոր է, բայց արժանի է ներողամտութեան»: Յանցաւորը այդպիսով ճանաչվում է մեղաւոր ու պատժվում է մի-երկու աստիճանով ցած անպայման մեղաւորից: Բագուի ինտելիգենցիան, եթէ նոյն իսկ ներողամտութեամբ վերաբերվենք նրան, դարձեալ մնում է յանցաւոր ու միանգամայն արժանի «Մշակից» ստացած յայտնի կոչման:

Թէ անհատի եւ թէ մի ամբողջ հասարակութեան կեանքի մէջ երեւան եկող ամեն մի երեւոյթ, թէ դրական եւ թէ բացասական, ունի իր պատճառները, թէ լաւը եւ թէ վատը յայտնի պատճառների բնական հետեւանք է: Քննութեան առնելով այդ պատճառները, մենք միշտ կարող ենք մեզ իրաւունք համարել անտարբեր վերաբերվել դէպի նրանց հետեւանքները, լաւն ու վատը նրանց բնական ծնունդը համարել, լաւով, կեանքի դրական երեւոյթներով չոգեւորվել ու վատից, բացասական երեւոյթներից չը զայրանալ: Պատճառների քննութեամբ իսկապէս կարելի է ամեն տեսակ յանցանք արդարացնել, մասնաւոր ու հասարակական կեանքի ամեն տեսակ ախտ բնական բան համարել, հետեւաբար ոչ-դզվելի ու անպայման ներելի: Բայց այն ժամանակ ո՞ւր կը մնան մարդկային կեանքի մաքուր իդէալները, այն լուսատու ճրագները, որոնք պէտք է լուսաւորեն միշտ կեանքի մութ ճանապարհները ու տանեն մարդուն դէպի բարին ու գեղեցիկը... Գրականութեան, մամուլի բարձր կոչումն է միշտ ցոյց տալ մարդկանց այդ ճրագները ու, եթէ նրանք «կամայ կամ ակամայ» խրվում են բարոյական ցեխի մէջ, մտրակել, անխնայ մտրակել նրանց, այլ ոչ թէ լուռ դիտել, թէ ինչպէս են նրանք աւելի ու աւելի խորն ընկղմվում մարդուն այնչափ բարոյապէս այլանդակող ոսկեփայլ տիղմի մէջ:

Դարերի ընթացքում մարդկութեան մեծ դաստիարակները այդպէս են վերաբերվել կեանքին ու հէնց այդպիսի վերաբերմունքով բարձրացրել են նրան հեթանոսական տրկութիւնից ու միջնադարեան խաւարից. այդպիսով էլ կազատվի նա եսապաշտ կապիտալի բռնակալ ճանկերից: Ի՞նչ կը լինէր մարդկութեան դրութիւնը, եթէ նրա մտքի ղեկավարները բաւականանային կեանքի բացասական երեւոյթների պատճառների քննադատութեամբ ու, անխուսափելի եւ բնական համարելով նրանց, վերջ ի վերջոյ հաշտվէին նրանց հետ:

Պ. յօդուածագիրը առաջ է բերում մի պատճառ, որով կարելի է մարդկային ամեն մի վատ վարմունք արդարացնել. նա խօսում է հացի խնդրի մասին: Դա մի այնպիսի պատճառ է, որով անխիղճ վաշխառուն, դրամանենգը, դիպլօմատը կամ անդիպլօմ գողը, դաւաճանը, մատնիչը, աւազակը նոյն իսկ դահիճը ջանում են արդարացնել իրանց պարագմունքը, բայց չէ՞ որ բարոյական զգացմունքներով օժտված մարդը զզվում է այդ պատճառաբանութիւնից ու անպայման գերադասելի է համարում մի կերպ եօլա գնալ, նոյն իսկ նիւթական անտանելի զրկանքներ կրել, քան ստոր, վատ, յանցաւոր միջոցներով հաց աշխատել: Ոչ ոք առանց հացի չէ ապրել եւ չէ կարող ապրել, նա իւրաքանչիւր մարդու առաջին հոգսն է, բայց հաց աշխատելու միջոցներին էլ մարդ պէտք է վերաբերվի քննադատաբար ու երբէք բարոյականութեան ու բարձր պարտաճանաչութեան տարրական սկզբունքները չը պէտք է ոտնակոխ անէ նրա համար:

Դէպի վիճկաների «սրբազան» քաղաքը ձգտող մեր ինտելիգենտներից շատ շատերը կարող են մնալ իրանց քաղաքներում, գաւառներում, գիւղերում ու այնտեղ ոչ թէ մի կերպ եօլա գնալ, այլ համեմատ բուն ամբոխի հետ դեռ շատ լաւ էլ ապրել, բայց նրանք այդ չեն անում, որովհետեւ ոսկին այժմս իր կախարդիչ փայլով կաշկանդում է մարդկանց սիրտը:

Բերենք մի քանի օրինակներ: N-ն բժիշկ է կառավարչական մի գիւղական հիւանդանոցում. ստանում է տարեկան 1800 րուբլի ռոճիկ. բացի այդ լինում են պատահական եկամուտներ ունեւոր հիւանդներից: Նա ինքը լաւ տեսնում է, որ իր արհեստով ահագին օգուտ է տալիս գիւղական ժողովրդին. վերջինս գոհ է նրանից ու ամեն քայլափոխում օրհնում է նրան: Անցնում է մի 2—3 տարի: Պարոն բժշկի եռանդը պակասում է ու կարճատեւ ոգեւորութիւնը կորչում. նա անբաւական է իր պաշտօնից, զզվել է ժողովրդից: Նրա միտքը փոխվում է. Աստուած վեր կունի այդ. նրա ընկեր B-ն Բագւում երբեմն մի վիզիտից մի հարիւրանոց է ստանում, իսկ նա փտում է գաւառական մի խուլ կորած անկիւնում, մի կատարեալ արջի որջում: Պ. բժշկի թանգագին կէսը, որը մի ժամանակ, իր նազելիութեան գարնան օրերում, յափշտակված լսում էր գաւառական ուսուցչի դասախօսութիւնները կեանքի բարձր նպատակների մասին, նոյնպէս շատ անբաւական է իր դրութիւնից: Նրա ընկերուհի C-ն, որը նոյնպէս խորին ոգեւորութեամբ եւ սիրաբորբոք աչքերով լսում էր միամիտ վարժապետի ճառախօսութիւնները եւ որը դպրոցն աւարտելուն պէս ամուսնացաւ «Մաքրագործութիւն եւ մասամբ նորին» անուն կրող ակցիոներական յայտնի ընկերութեան «քաջարի» դիրեկտորներից մինի հետ, այժմս սաւառնում է Բագուի փողոցներում իր սեւ

փական լանդօյով ու «լիվրէյնի լակէյի» ուղեկցութեամբ, իսկ նա ստիպված է խոհանոցում մթնացնել իր օրերը, որպէս զի բժշկի «չնչին» ռոճիկով կարողանան ծայրը ծայրի հասցնել։ Այդ մտածմունքների հետեւանքը այն է լինում, որ մի գեղեցիկ օր պ. բժիշկը թափ է տալիս իր ոտների փոշին իր գաւառի սահմանում ու գնում մայրաքաղաքները կատարելագործվելու։ Իսկ կատարելագործման հետեւանքը այն է լինում, որ նա համնում է իր «իդէալին». Բագւում երբեմն մի վիզիտից մի հարիւրանոց է ստանում, ամառն էլ գնում է հունձ անելու կովկասեան բուժավայրերը, իսկ փափկասուն տիկինը իր «րեսակների» ու լանդօյի բարձրացրած թոզով խեղդում է փողոցով անցնողներին... Իսկ ժողովրդին ո՞վ է բժշկում. դարձեալ «գլխամեռ» Նախրչի Սահակը կամ դալլաք Սաքին...

Բ-ն երիտասարդ իրաւաբան է. ուսումն աւարտելուն պէս հաստատվել է իր հայրենի քաղաքում, ուր նա փաստաբանութիւն անելով, հէնց առաջին տարում 1200 ր. փող աշխատեց. յոյս կայ, որ նրա գործերը գնալով աւելի կը լաւանան։ Նա բաւական մատչելի է. իր համաքաղաքացիներից շատերը ու նոյն իսկ գաւառի գիւղերից գալիս են նրա մօտ խորհրդակցելու իրանց գործերի մասին. Նա սիրով ընդունում է իր մօտ եկողներին, խորհուրդներ է տալիս նրանց, գործեր է պաշտպանում. գոհ է իր վիճակից. Նրանից էլ շատ գոհ են։ Մի գեղեցիկ օր մտնում է նրա մօտ նրա ընկեր Ա-ն, որը փաստաբանութիւն է անում Բագւում. Ա-ն ծիծաղում է նրա «ողորմելի» հօնօրարի վրա. պատմում է, որ Բագւում նա 10—12 հազարին փող չէ ասում. 1200 րուբլին նա տարվայ ընթացքում «պատահական աբարածների» հետ առանձին կաբինէտներում միմիայն ընթրիքի վրա է ծախսում... Գաւառական փաստաբանի միտքը այդ տեսակցութիւնից յետոյ կամաց-կամաց փոխվում է, ու մի գեղեցիկ օր նա եւս նետում է իրան կովկասեան Սօդօմի այն մութ խորշերը, որոնք արտաքուստ ծածկված են ոսկէ շղարշով։

Առ այժմ այս մի-երկու փաստն էլ բաւական եմ համարում բնորոշելու համար մեր ինտելիգենցիայի այն մասը, որը բուրժուազիայի երջանկավայրում խնկարկում է ոսկէ հորթին...

Ստ. Տէր-Աւետիքեան

ՆԱՄԱԿ ԵԿԱՏԵՐԻՆՕԴԱՐԻՑ

Մայիսի 2-ին

Ապրիլի 16-ին, կիրակի օր, բաւականաչափ բազմութիւն հաւաքվել էր քաղաքիս հասարակական ժողովարանի դահլիճում մեր յայտնի դերասանուհի տ. Սիրանոյշին տեսնելու «Մէդէայի», այդ տանջող ու տանջվող ֆուրիայի դերում. Նա այդ օրն արդարացրեց իսկապէս բոլոր այն գովեստները, որ չռայլել էին մեր պարբերական թերթերի Բագւի ռէցենզէնտները։

Ապրիլի 19-ին տ. Սիրանոյշի երկրորդ գաստրօլն էր. յայտարարված էր, որ պիտի խաղային... գիտէք ինչ... «Զաւակ», այդ պատմական մելօդրաման, որ բոլոր ազգերի բեմից գցված է արխիվի մէջ, իսկ մեր տաղանդաւոր դերասանուհու երկրորդ գաստրօլն էր... Չը գիտենք պատիւն ո՞ւմ տալ, տ. Սիրանոյշին, որ բաղդ է ունենում «Զաւակի» պէս մի պիէսա իր գաստրօլի համար գտնել, թէ «Զաւակ» պիէսային, որ տ. Սիրանոյշի պէս մի դերասանուհու գաստրօլին դրվելու պատիւն է արժանացել. ճշմարիտ որ այդ բանը չը գիտեմ, այլ միայն այս գիտեմ, որ տ. Սիրանոյշ իրաւունք չունի բռնադատել մի հասարակութիւն չորս հինգ ժամ շարունակ իր հարայհրոցը լսել. դըրանով ոչ միայն նա գեղարուեստական բաւականութիւն չէ պատճառում հանդիսականներին, այլ նոյն իսկ կորցնում է իր արժանիքը, եւ որքան որ էլ լաւ է խաղում, այնու ամենայնիւ նա ոչ մի ազդեցութիւն չէ թողնում մարդու վրա։ Ցիրաւի է, թէ «Զաւակն» ունեցել է իր պատմութեան փառաւոր շրջանը, բայց այդ բաւական չէ թոյլ տալու մի խմբի իբրեւ գաստրօլ դնելու այդ պիէսան եւ այդ գաստրօլին հանդիսականներ ճարելու համար տոմսակներ ուղարկել այս ու այն մարդկանց միջոցով եւ տարածել ժողովրդի մէջ, որովհետեւ, պէտք է ասած, որ Եկատերինօդարի հասարակութիւնը դեռ չէ ընտելացել գնալ թատրոն ու նրա կասսայից տոմսակ վերցնել։ Այդ բանն ի նկատի ունենալով տ. Սիրանոյշ կամ դերասանական խմբի միւս անդամները իրանց աւելի պարտաճանաչ պիտի պահէին եւ այդ խաթէր համար եկող հասարակութեան սիրելի անէին հայ թատրօնը, հայերէն մաքուր լեզուով ուրիշ մի կարգին պիէսա դնելով եւ մեր ամենայայտնի դերասանուհուն գլխաւոր դերը տալով։

Ապրիլի 22-ին տ. Սիրանոյշի երրորդ գաստրօլն էր։ Ժողովարանի դահլիճը կէսից աւելի դատարկ էր, երեւի «Զաւակի» տպաւորութեան տակ ժողովուրդն այս ներկայացումը բաց էր թողել։ Պէտք է ասած, որ այդ ներկայացման մի մասը չափազանց հետաքրքրական եւ նոր բան էր, մինչդեռ միւս մասը չափազանց անհամ եւ հասարակ բան. առաջինն էր Նէմիրօվիչ-Դանչէնկօյի «Կեանքի արժէքը» դրամայի I եւ II գործողութիւնները, իսկ երկրորդը՝ Պարօնեանի «Բաղդասար աղբար» անունով երգիծաբանութիւնը։ Իբրեւ ֆարս-վօդըվիլ, «Բաղդասար-աղբարը» շատ աջող անցաւ... այսինքն կուշտ ծիծաղեցրեց հասարակութեան, եւ դրանից աւելի ինչ են ուզում մեր պ.պ. դերասանները, թէեւ Պարօնեան այդ պիէսան գրելիս «բերանի վրա ժպիտ է ունեցել, իսկ աչքերի մէջ արտասուք» եւ, ի հարկէ, նա մտածել է մի րօպէ, որ իր ընթերցողներն էլ, անպայման իր նման, բերանի վրա ժպիտ եւ աչքերի մէջ արտասուք պիտի ունենան...

Տ. Սիրանոյշի չորրորդ գաստրօլն էր ապրիլի 26-ին։ Ժողովարանը կէսից աւելի լիքն էր։ Խաղում էին «Փաստաբանի մօտ» վօդըվիլը եւ «Երկրորդ երիտասարդութիւն» անունով դրաման։ Հասարակութիւնը եկել էր յարգելի դերասանուհու մնաս բարեւի վերջին ներկայացումը տեսնելու, յուսալով, որ անպայման մի գեղեցիկ բան պիտի լինի այդ, բայց, ի հարկէ, սխալվեց, որովհետեւ փոխանակ դրամայից բաւականութիւն ստանալու, բաւականութիւն ստացաւ միմիայն մէկ գործողութեամբ վօդըվիլից։ «Երկրորդ երիտասարդութիւնն» էլ արդէն արխիվ գցելուն մօտեցել է, այժմ այդ պիէսան միայն այն ժամանակ է հետաքրքրում, երբ անսամբլը լաւ է, բայց Եկատերինօդարում հայոց խումբը լաւ անսամբլ չէր կարող ունենալ, քանի որ շատ քիչ դերասաններ էին եկել եւ որ գլխաւորն է՝ բոլորն էլ նորավարժներ։

Գր. Եղիկեան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մայիսի 6-ին, շաբաթ օրը, Թագաւոր Կայսր Նիկօլայ Ալէքսանդրօվիչի ծննդեան օրվայ առիթով, Ալէքսանդրօ-Նէվսկի զինւորական տաճարում Վրաստանի էկզարխը ամբողջ հոգեւորականութեան հետ գոհացողական մաղթանք կատարեց։ Մաղթանքին ներկայ էին՝ Կովկասի կառավարչապետի պաշտօնակատար գեներալ-լէյտենանտ Ֆրեզէ, գեներալներ, եւ բազմաթիւ հասարակութիւն։ Վանքի մայր եկեղեցում նոյնպէս Թիֆլիսի թեմի առաջնորդ Սուրէնեանց արքեպիսկոպոսն եւս հայոց ամբողջ հոգեւորականութեան հետ գոհացողական մաղթանք կատարեց։ Մաղթանքներ կատարվեցին եւ ուրիշ դաւանութիւնների եկեղեցիներում եւ աղօթատներում։ Քաղաքը առաւօտից զարդարված էր դրօշակներով, իսկ երեկոյեան լուսավառութիւն կար։

—

Երէկ, մայիսի 8-ին, Թիֆլիսի նահանգական դատարանում քննվում էր Ախալցխայի եկեղեցական կալուածների վէճը Թիֆլիսի հայոց կօնսիստօրիայի եւ ուսումնական շրջանի վարչութեան մէջ։ Կալուածների ամբողջ տարածութիւնն է 19,000 դեսեատին, 5 գիւղ, 400,000 րուբլի արժողութեամբ։ Եկեղեցական կալուածների դատը պաշտպանում էր երդուեալ հաւատարմատար Ս. Մելիք-Ադամեան։ Ուսումնական շրջանի կողմից ժողովրդական դպրոցների տեսուչ Պեբեվօզնիկօվ, որ ներկայացրեց իր ապացոյցները գրված չորս թերթի վրա։ Դատարանը վճռեց գործը եկեղեցական վարչութեան օգտին։

—

«Тифл. Листокъ» լրագիրը մայիսի 6-ին Ջուլֆայից ստացել է հետեւեալ հեռագիրը. «Այսօր, ցերեկվայ 12 ժամին, թնդանօթների որոտումը պարսկական Ջուլֆայից ազդարարեց Նորին մեծութիւն Մուզաֆէր-Էդդին Շահի գալուստը։ Նորին մեծութիւնը գիշերը կանգ կառնի պարսկական Ջուլֆայի մաքսատան մէջ պատրաստած սենեակներում։ Թագաժառանգը եւ սադրազամը տեղաւորվեցին պարսկական սահմանագծի վրա զարկած շքեղ վրաններում, Արաքսի ափի վրա. այդտեղ զարկված են եւ մօտ հարիւր վրաններ Շահի սվիտայի համար։ Վաղը, մայիսի 7-ին, Արաքսով անցնելուց յետոյ, տեղի կունենայ Շահի հանդիսաւոր մուտքը ռուսաց Ջուլֆա։ Այսօր ցերեկվայ 4 ժամին Ջուլֆա ժամանեցին Թագաւոր Կայսրի Բարձրագոյն հրամանով ուղարկված՝ գեներալ ադիւտանտ Արսէնիէվ, ֆլիգէլ-ադիւտանտ Ժիվկօվիչ եւ գնդապետ Բէնգարդ։ Ջուլֆա եկան եւ Երեւանի նահանգապետ կոմս Տիզէնհաուզէն, գեներալ-լէյտենանտ Զինօվիէվ եւ արտաքին գործերի մինիստրութեան պաշտօնեայ Կօխանօվսկի։ Արաքսի երկու ափերի վրա եւս մեծ կենդանութիւն է տիրում. եղանակը հիանալի է։ Երեւանից պօլտավեան կազակների գնդից եկան հարիւր կազակներ, որոնք նշանակված են պատուաւոր պահնակ լինելու համար։ Նորին մեծութիւն Շահը Ջուլֆայից դուրս կը գայ մայիսի 8-ին, Ազստաֆա կը հասնի ամսի 11-ին, ցերեկվայ երեք ժամին. գիշերելու է Բաշնօրաշէնում, Երեւանում եւ Դիլիջանում»։

—

Թիֆլիսի հայոց Հրատարակչական ընկերութիւնը ուղարկել է մեզ 1899 թւի իր գործունէութեան տեղեկագիրը, որից քաղում ենք հետեւեալը։ Ընկերութիւնը 1899 թւին ունեցել է 493 անդամ, որոնցից 32 մշտական եւ 461 իսկական անդամներ։ Հրատարակած գրքերի թիւն է 20, որոնցից 13-ը թարգմանական եւ 7 ինքնուրոյն։ Այդ ցուցակից չորս պատկերազարդ մանկական գրքոյկներ տպված են Աւետիք Պօղոսեանի նուիրած գումարով։ Խմբագրական մասնաժողովը քննել է 102 աշխատութիւն, որոնցից 84-ի մասին կայացել է վերջնական որոշում։ Տպագրութեան համար յարմար են դատված 33 աշխատութիւն։ Ընկերութիւնը հաշուետարում ծախսել է գրքերի հրատարակութեան եւ դիւանատան վրա 6,631 ր. 9 կօպէկ։ Ներկայ 1900 թւականի համար նախահաշիւը կազմված է 7777 րուբլու 62 կօպէկի։ Ընկերութիւնը ընդամենը հրատարակել է իր քսան տարվայ գոյութեան ընթացքում 171 գիրք, որ միջին թւով անում է տարեկան $8\frac{1}{2}$ գիրք։ Եթէ բաժանենք երկու տասնամեակի կը տեսնենք, որ առաջին տասնամեակում, 1880—1889, հրատարակել է 25 կամ տարեկան $2\frac{1}{2}$ գիրք, իսկ երկրորդ տասնամեակում, 1890—1899, ընդամենը 146 կամ տարեկան $14\frac{1}{2}$ գիրք։ Ընկերութեան ընդհանուր ժողովը նշանակված է առաջիկայ շաբաթ օր, մայիսի 13-ին։

—

Բագւի գործարանների վրա հսկող մի յատուկ յանձնաժողով որոշեց տալ 1000 րուբլիանոց մրցանակ Հերօլդ Ցերստրեմին, որ հնարել է մի գործիք վտանգից նախապահպանելու բանւորներին, որոնք ոլորում են եւ յետ տալիս նաւթահորերի երկաթաձողերը—շտանգները։

—

«Արեւելք» լրագիրը գրում է. «Ցաւով կը լսենք թէ Վիէննայի Մխիթարեան միաբանութեան անդամ եւ հանրածանօթ բանասէր հ. Յակոբոս վարդապետ Տաշեան հիւանդ է եղեր։ Կերեւայ թէ հ. Տաշեանի հիւանդութեան հանգամանքը քիչ մը ծանր է, քանի որ «Հանդէս Ամսօրեայ» չը կրցաւ հրատարակուիլ իր սովորական ատենին։ Այս պարագան քիչ մը լաւ թելադրութիւններ չի ներշնչեր մեզ Վիէննայի Մխիթարեանց յարգելի միաբանութեան վրա. հ. Տաշեանի հիւանդանալովը միաբանութիւնը կարող չէր հրատարակել իր ամսագիրը. եթէ այո, այն ատեն ի՞նչո՞ւ այս յապաղումը։ Հոս շատեր այս դիտողութիւնը կընեն մեզ, դիտողութիւն մը՝ որուն արձագանք կըլլանք անոր համար, որովհետեւ շատ արդար կը գտնենք զայն։ Այս ամենէն մենք սա հետեւութեան կը յանգինք, թէ հ. Գալէմքեարեաններու եւ հ. Մէնէվիշեաններու պէս կարող միաբաններու հեռացումը զգալի կերպով խախտած է Վիէննայի վանքին հաւասարակշռութիւնը»։ Այս նկատողութիւնը արդարացի է. Վիէննայի Մխիթարեանների ամսաթերթը վերջին մի ամբողջ տարին համարեա միայն Հ. Տաշեանի գրած յօդուածներով էր լցվում։

—

Ստացանք «Ռուշտի Հայուհեաց Բարեգործական ընկերութեան կանոնագիրը»։ Ընկերութեան նպատակն է նպաստել հայ իգական սեռի լուսաւորութեան, բանալ Ռուշտում կար ու ձեւի արհեստանոց եւ Մարիամեան դպրոցաւարտ աշակերտուհիներին, կրթութեան որոշ ցենզից զուրկ հասակն առած օրիորդներին եւ նորատի տիկիններին աւանդել կար ու ձեւ եւ այլ կանացի արհեստագործութիւններ։ Բանալ «Մանկական պարտէզ» եւ գործին հմուտ վարժուհու միջոցով հոգալ մանուկների սկզբնական դաստիարակութիւնը եւ նախապատրաստել նրանց դպրոցի համար։ Ժողովրդական աղէտների ժամանակ, բատ կարողութեան՝ նըպաստել չարիքի մեղմանալուն։ Օգնել չքաւոր կամ թշուառ ընտանիքներին բարոյապէս կամ նիւթապէս։ Օգնել թէ տեղական եւ թէ այլ տեղերի կարիք ունեցող հայ դպրոցական կամ ուրիշ հասարակական հիմնարկութիւններին։ Տեղական առաջադէմ աշակերտներին կամ աշակերտուհիներին միջոցներ տալ շարունակելու իրանց կրթութիւնը՝ միջնակարգ կամ բարձրագոյն դպրոցներում։ Ընկերութիւնը իրաւունք ունի գնել եւ ծախել շարժական եւ անշարժ կայքեր. ընկերութիւնը իրաւունք ունի բանալ իր հաշւով արական եւ իգական սեռերի ամեն կարգի ուսումնարաններ եւ ընթերցարաններ։ Ընկերութիւնը իրաւունք ունի միջոցներ գործ դնել՝ հայ տընայնագործութիւնը զարգացնելու եւ այդպիսով միջոց տալու չքաւոր ընտանիքներին՝ տնայնագործութեամբ իրանց ընտանիքը կառավարելու։ Եթէ որ եւ իցէ պատճառով ընկերութիւնը ընդհատէ իր գործունէութիւնը, այն ժամանակ՝ նրա բոլոր շարժական եւ անշարժ գոյքն ու կայքը անցնում է Ռուշտի եկեղեցական դպրոցին, իսկ եթէ այդպիսի մի դպրոց գոյութիւն չունենայ,—Ռուշտի ս. Մեսրովբ Թարգմանիչ եկեղեցուն, այն պայմանով, որ դրանից գոյացած արդիւնքը տարէցտարի տրվի՝ Ռուշտում գտնվող հայ ժողովրդի ընդհանուր ժողովի որոշմամբ մի որ եւ է տեղի՝ դպրոցական մի հաստատութեան։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՉԵՄԲԵՐԼԷՆԻ ՃԱՌԸ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՄԱՍԻՆ

Ռօբերտսի աջողութիւնները հարաւ-աֆրիկական պատերազմի դաշտում բաց արին անգլիական մինիստրների լեզուն։ Սօլսբիւրիից յետոյ, ապրիլի 28-ին, Բերմինհամում, քաղաքական մի ճառ արտասանեց նաեւ Չեմբերլէն, որ, ի միջի այլոց, ասաց հետեւեալը. «Երեք միմեանցից տարբեր հայեացք կայ հարաւ-աֆրիկական պատերազմի վերաբերմամբ։ Մեծամասնութեան կարծիքով՝ այդ պատերազմը եւ արդարացի, եւ անհրաժեշտ եւ անխուսափելի էր։ Երկրորդ հայեացքը առաջինի կատարեալ հակառակն է—բօէրները անմեղ գառներ են եւ նրանց դիպչելը մեղք էր։ Այսպէս մտածողները բազմաթիւ չեն. բոլոր խելացի մարդիկ պարսաւում են նրանց. բայց նրանց քննադատութիւնը մեծ վնաս հասցրեց մեզ արտասահմանում։ Կայ եւ երրորդ հայեացք։ Այդ հայեացքին հետեւում են այն մարդիկ, որոնք ասում են, թէ պատերազմը թէպէտ եւ անհրաժեշտ չէր, բայց քանի որ նա սկսված է, պէտք է եռանդով շարունակել այն։ Այս կուսակցութիւնը ամենից աւելի նուազ հայրենասիրական է եւ աւելի վնասակար է, քան մինչեւ անգամ այն կուսակցութիւնը, որ խաղաղութեան կողմնակից է։ Եւ յիրաւի, հարցն այն չէ, արդեօք լա՞ւ թէ վատ է տարվում պատերազմը, կամ որքան պատրաստ էր մինիստրութիւնը պատերազմ սկսելիս. գլխաւորն այն է, թէ արդարացի եւ անխուսափելի էր նա, թէ ոչ։ Անհրաժեշտ է պատասխան տալ այդ հարցին, առաջ քան միւսներին անցնելը։ Մեր հարաւ-աֆրիկական տիրապետութիւնների կենտրոնում գտնվում էր մի պետութիւն, որն իր անկախութեամբ պարտական էր Անգլիայի մեծահոգութեանը։ Այդ երկրի ազգաբնակութեան մեծամասնութիւնը բաղկացած էր անգլիահպատակներից, որոնք նպաստում էին նրա բարգաւաճմանը։ Այդ պետութիւնը գտնվում էր անգլիական թագուհու գերագոյն իշխանութեան տակ։ Անգլիահպատակների վճարած տուրքերը կազմում էին Տրանսվաալի պետական բիւջէտի $^{9}/_{10}$ մասը։ Այդ պետութիւնը, համարեա բոլոր կողմերից շրջապատված է անգլիական գաղթականութիւններով, որոնց մէջ հօլլանդացիները եւ անգլիացիները վայելում էին հաւասար իրաւունքներ։ Այդ պետութիւնը աններդաշնակութիւն էր մտցնում մեր գաղթականութիւնների մէջ. Նա կամենում էր ազգաբնակութեան մեծամասնութիւնը, որ կազմված էր անգլիացիներից, ստորացնել եւ վարվել նրա հետ այնպէս, ինչպէս բարձր ցեղերը վարվում են ստոր ցեղի հետ։ Նա չէր կամենում թոյլ տալ անգլիացիներին մասնակցելու քաղաքական ընտրութիւններին. նա չէր լսում նրանց գանգատները. նա ականջ չէր դընում Անգլիայի՝ իր գերագոյն իշխանի բարի խորհուրդներին. վերջապէս տեսնելով, որ իր գերագոյն իշխան-ժողովրդի համբերութիւնը հատաւ, նա անգլիական կառավարութեան ուղարկեց մի յանդուգն ուլտիմատում եւ նրա խուժեց դէպի անգլիական տիրապետութիւն-

ների սահմանների: Կարող է պրեսը գոնէ բօէրների պաշտօնեաներից մէկը ասել, թէ իմ սահմանները մեպայման արգարացի չեն: Կարելի է սրանից յետոյ ասել, թէ մենք յարձակվեցինք բօէրների վրայ: Որ պետութիւնը ուրիշ կերպ կը վարվէր իմ հպատակներից մի քանիսին հանելի էր անձնականութիւն ինձ վրայ բարդել պատերազմի պատասխանատուութիւնը: Բայց դա նշանակում է վիրաւորել ոչ միայն ինձ, այլ աւելի իմ ընկերներին: Ասում էին նոյնպէս, թէ ներկայ պատերազմը սանդծել են դրամատէրները, թէ կառավարութեան քաղաքականութիւնը ներշնչված է նրանցից: Բայց ես կարծում եմ, որ դրամատէրների համար խաղաղութիւնը աւելի ձեռնտու է: Ինչ վերաբերում է հարաւ-աֆրիկեան հարցի ապագայ լուծմանը, դա կը լինի հետեւեալ պայմաններով: Անգլիական կառավարութիւնը մտադիր է երբեք չճանաչել հանրապետութիւնների անկախութիւնը: Նրանց երկիրները կը լինեն քրիստոնեական պետութիւնների մէջ: Անձնական ազատութեան երաշխաւորութիւնները կը պահպանվեն: Պատերազմից յետոյ նուաճված երկիրները կը կառավարվեն զինուորական փոխ-արքայով, իսկ յետոյ, երբ հնարաւոր կը լինի, ինքնավարութիւնները կը ստանան ինքնավարութիւն:

Այս ճառը չէ վերջնում ձեզ, ընթերցող, կրծիւէի առաջը՝ փոյլի եւ զառամ մասին: Ի հարկէ, բօէրները մեղաւոր են, որովհետեւ նրանց երկիրը գտնվում էր «անգլիական գաղթականութիւնների կենտրոնում» եւ «անկախ-գողութիւնն էր մտցնում նրանց մէջ», իսկ երբ Անգլիան կուլ կը տայ նրանց երկիրները, այն ժամանակ ինքնավարութիւնը կը վերականգնվի:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—«Новости» լրագրի Թիֆլիսի հաղորդում է Վիեննայից հետեւեալ խօսակցութիւնը չինական դրաօրութեան մասին, որ տեղի է ունեցել Ֆրանց-Իօսիֆ կայսրի եւ չեխ Պոլյակի մէջ, պառլամենտական դրութեան ընդունելութեան ժամանակ Ֆրանց-Իօսիֆ դառնալով Պոլյակին, ասաց, թէ ընկերները գործ չեն կատարում: Պոլյակ պատասխանեց, թէ չեխերը մեղաւոր չեն եւ թէ նրանք դիմել են օրէնքական միջոցների, միայն կամենալով պաշտպանել իրենց իրաւունքները: Կայսրն առարկեց. «Չեխերին չեն կարելի մեղադրել, այս բանում եւ ոչ ոքին», Պոլյակը պատասխանեց, որ չեխերը գործ կատարել են, թէ նրանց կենտրոնական միջոցով Պոլյակ ասաց. «Չեխերը պատրաստ են աշխատել Մենք խնդրում ենք միայն Բօհեմիայի կենտրոնական մասերից եւ «Լեզլում—կիրառում» կայսրը պատասխանեց. «Կերենում եմ, չեխերին ոչ մի տեղ չեն նշանում»: Մի այլ չեխ Կաֆոտն՝ սամինդրուրյ ասաց, այն նախագահների վրայ, որ չեխերը միշտ հաւատարմեն են եղել կայսերական տանը: Կայսրն իսկոյն պատասխանեց նրան: «Ապացուցէք հաւատարմութիւնը հիմա. բոպէն յուրջ է»:

—Լոնդոն գիւղի եւ ընկերներ, ինչպես հաղորդում են Կ. Պօլսի լրագիրները, երկար ժամանակ առելից նախկինում յետոյ հիմէտականութեան ընդունեցին Հայերի 300 գիւղեր առաջնակ կը լինեն հետեւեալ նոյն օրինակին, որովհետեւ ամենակործանիչ գրութեան ժամանակ ոչ մի տեղից օգնութիւն չեն ստանում:

—Մայիսի 6-ին, Նիւ-Եօրքում կայացաւ բօէրական գիւղերի բազմամարդ ժողով: «Hamb. Nachr.» պատմում է, թէ Մակ-Կինլէյի, Վիլհօրմոյ Թագաւոր, Ռօզվելտ, Բուլլէր եւ Աէսլէյ Ռոզսի անունները արտասանելիս ժամանակ հասարակութիւնը չուալում եւ զանազան աղաղակներով ցուցակապսել էր իր համակրութիւնը եւ ընդհանրապէս, կրճատում էր Աղտնում էր կրեւգեր, Շտէյն, Կրօնինը եւ հանդուղման ծուղակի անուններ: Այդ ժողովում որոշվեց «հասարակական միջոցով Մակ-Կինլէյին դիմելու մի յայտագրով եւ ընդհանուր պետութիւնները, որպէս զի նրանք միանան Միացեալ-Նահանգների կառավարութեան հետ եւ ձեռնել գործ գնեն Անգլիայի վրայ, որ նա դադարեցնէ պատերազմը, բարեխօսելով պատերազմը եւ ընդունէ հարաւ-աֆրիկեան հանրապետութիւնների անկախութիւնը:

„ՄՇԱԿԻ“ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

—

5 մայիսի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ: Սենատին տուած Ուկազով վերացվում է ժանդարմների պետի օգնականի պաշտօնը եւ սահմանվում է ներքին գործերի մինիստրի օգնականի նոր պաշտօն:

ԼՈՐԵՆԶՕ-ՄԱՐԿԵԶԷ: Ասում են, թէ Պրետօրիայում մտադիր են թողնել մայրաքաղաքը. ենթադրվում է կառավարութեան կենտրոնատեղին փոխադրել Լիդենբուրգ եւ վերջին դիմադրութեան փորձ անել այնտեղ: Այս առաջարկութիւնը ընդունված է ֆօլկսրատի կողմից: Շատ պաշտօնատար անձինք պատրաստվում են փախչելու: Ստատս-սեկրետար Րէյց մտադիր է գաղթել հարաւային Աֆրիկա: Կառավարութիւնը կէս միլիօն դրամի փոխարէն, որ երկու ամիս առաջ առել էր բանկերից, խոստացել էր տալ նրանց ձուլածոյ ոսկի, բայց մինչեւ այժմ չէ կատարել իր խոստումը:

ՊԵԿԻՆ: Բռունցքամարտների թշնամական վերաբերմունքը դէպի օտարերկրացիները վտանգաւոր չափեր է ընդունում: Պեկինի եւ Պակտինգֆուի կէս ճանապարհի վրա գտնվող տեղերում նրանք քրիստոնեաներին ենթարկեցին ծանր բռնութիւնների եւ ոչնչացրին նրանց գոյքը: Սպանված են 73 տեղացի քրիստոնեաներ, որոնց հետ նաեւ կանայք եւ երեխաներ. շատերը կենդանի այրված են: Կաթոլիկ միսիօնարները տեղեկագրում են, թէ վաղուց քրիստոնեաները չէին ենթարկվել այսպիսի հալածանքի: Պեկինի կառավարութեան անտարբերութեան կամ լուռ համաձայնութեան պատճառով՝ շարժումը աւելի տարածվում է:

ԿԻՄԲԵՐԼԷՅ: Դօկտոր Ջեմսօն նշանակված է Դէբէրի հանքերի կառավարիչ:

ԿՐՕՆՇՏԱԴՏ: Բօէրները պայթեցրին Րենօստէր գետի կամուրջը: Պրետօրիայում կազմվում է խաղաղութեան կուսակցութիւն: Կրօնշտադտի եւ նրա շրջակաների ազգաբնակութիւնը միաձայն կարծիք է յայտնում, թէ Թըշնամին կամ ոչ մի դիմադրութիւն չի ցոյց տայ կամ եթէ ցոյց տայ՝ դիմադրութիւնը շատ թոյլ կը լինի:

ՏԱՆԺԵՐ: Անցեալ կիրակի վախճանվեց մեծ վէզիրը:

ՆԻՒ-ԵՕՐԿ: Կօլօմի հեռագիրը հաղորդում է, թէ Կօլումբիայի կառավարչական զօրքերը, հօթանասուն ժամ տեւող կռւից յետոյ, յաղթեցին ապստամբներին: Զօրքերը զգալի կորուստ ունեցան: Սպանված են երկու գեներալ. գերի են առնված 1200 ապստամբներ՝ բազմաթիւ հրացանների եւ թնդանօթների հետ միասին:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ: Մայիսի 5-ին այն տան մօտ, որտեղ վախճանվել է գեներալիսսիմուս Սուվօրով, կատարվեց հանդիսաւոր հոգեհանգիստ. ներկայ էին նրա սերնդի ներկայացուցիչները եւ շատ նշանաւոր զինուորական անձինք: Ապա կատարվեց հոգեհանգիստ այն սենեակում, որտեղ վախճանվել է Սուվօրով:

ԿԱՊՇՏԱԴՏ: Մէտուէն մտաւ Գօպարտ: Գեներալներ Դիւպրէ եւ Դանիէլս 40 մարդու հետ միասին անձնատուր եղան: Հեծելազօրքը Բրօդվուդի առաջնորդութեամբ գրաւեց Լէդլէյ՝ հանդիպելով չնչին դիմադրութեան: Շտէյն այնտեղ չէր. կառավարչական ատրճանաւորները քաղաքից հեռացել էին: Գետտօնի հեծեալ հետեւակները, 30 մղոն Կրօնշտադից հիւսիս-արեւմուտք, հասան կօմանդօր Բոտային, ֆելդկօրնէտ Գասսէնին, Իօհաննեսբուրգի 5 ոստիկանների եւ 17 բօէրների, որոնց գերի վերցրին: Մեր կողմից ոչ մի կորուստ չը կայ: Բուլլէր հաղորդում է, թէ մի քանի ազգարակատէրեր Նատալից յանձնեցին զէնքերը:

ԼՕՆԴՕՆ: Համայնքների ժողով: Զինուորական մինիստրը առաջարկում է կամաւորների վերաբերեալ օրինագիծը եւ բացատրութեան մէջ ասում է, թէ ազգին սպառնացող վտանգի դէպքում կամ յանկարծական չափազանց ծանր դրութեան ժամանակ՝ կամաւորները կարող են հրաւիրվել ծառայութեան: Ներկայումս գոյութիւն ունեցող օրէնքներով՝ կամաւորները կարող են կանչվել միայն այն ժամանակ, երբ թշնամին արդէն ներս է խուժել երկրի սահմաններից ներս կամ երբ այդպիսի խուժում սպասվում է: Ցանկալի էր, որ կամաւորներին կարելի լինէր կանչել եւ միջազգային դրութեան լարված ժամանակ, երբ օգտակար չէ իմացնել ամբողջ աշխարհին, թէ Անգլիան սպասում է օտար զօրքերի խուժման: Օրինագծով առաջարկվում է իրաւունք տալ կամաւորներին պայմաններ կապելու զինուորական վարչութեան հետ, որոնցով նրանք պարտաւորվէին ամեն ժամանակ զինուորական ծառայութիւն կատարել թագաւորութեան սահմաններում կամ նրանցից դուրս: Եթէ պատահի այնպիսի դէպք, երբ ցանկալի լինի գաղտնի կերպով կամաւոր զօրքեր ուղարկել պատերազմի դաշտը, դա ներկայ օրինագծով հնարաւոր է՝ առանց բոլոր կամաւորներին հրաւիրելու: Օրինագիծն ընդունված է:

ՎԻԷՆՆԱ: Մինիստր-նախագահին կայսրի կողմից լիազօրութիւն է տուած արձակել ռէյխսրատը, եթէ օբստրուկցիան հնարաւորութիւն չը տայ քննելու ժամանակաւոր բիւջէտը: Կառավարութիւնը դելեգացիաների պարապմունքի վերջում կը որոշէ, թէ որքան ժամանակամիջոցով օգուտ քաղէ արձակման իրաւունքից:

ԱՄՍՏԵՐԴԱՄ: Հօլլանդական համալսարանների պրօֆէսօրները դիմեցին Միացեալ-Նահանգների գիտնականներին մի կոչնագրով, որի մէջ խնդրում են նրանց աջակցել բօէր պատգամաւորներին:

ՊՐԵՏՕՐԻԱ: Պաշտօնապէս յայտարարվեց, թէ Մեֆկինգի պաշարումը վերացված է: Հարաւային կողմից եկած անգլիական զօրքերը տիրեցին քաղաքին:

ԼՕՆԴՕՆ: Քաղաքային խորհրդի շինութեան պատի վրա կպցված է մի տեղեկութիւն, թէ Մեֆկինգը ազատված է: Այդ մասին իմացումն է տուած մինիստրներին, պարլամենտին, թագուհուն եւ Ուէլսի իշխանին: Ընդհանուր ուրախութիւնը անկարելի է նկարագրել:

ԼՕՆԴՕՆ: Պաշտօնական: Բուլլէր գրաւեց Նիւ-Կէսլը:

6 մայիսի

ՐՕՍՏՕՎ ԴՕՆԻ ՎՐԱ: «Приазовскій Край» լրագրի խմբագրատուն իւրաքանչիւր օր գալիս են երիտասարդների խմբեր, որոնք ցանկութիւն են յայտնում գնալ Տրանսվաալ բօէրներին օգնելու: Կամաւորների թիւը 300-ից աւելի է:

ՄԱՍՍԵՐՈՒ: Րենդլի դիվիզիան եւ գաղթականական զօրքերը բանակել են Կլօկօլանի մօտ: Լուրերին նայելով՝ բօէրների մեծ զօրաբաժիններ, որոնք գնում էին Բեթղեհէմ, նորից վերադարձան զօրքերին դիմադրելու համար: Բօէրները մտադիր են նահանջել դէպի մի դըժուարամատչելի տեղ, որ գտնվում է Ֆիկսբուրգի եւ Բեթղեհէմի մէջտեղում եւ առանձնապէս յարմար է ՝թակարդներ սարքելու համար:

ՎԱՇԻՆԳՏՕՆ: Բօէրների պատգամաւորները երէկ հասան այստեղ եւ ընդունվեցին մեծ ոգեւորութեամբ: Կայարանում նրանց սպասող յանձնաժողովը, որին յանձնարարված էր ընդունելութիւնը, առաջնորդեց նրանց մինչեւ հիւրանոց, ուր կօնգրէսի մի անդամ ողջունեց նրանց գալուստը:

ԼՕՆԴՕՆ: Պրետօրիայից հաղորդում են, թէ այնտեղ կայացաւ գործադիր խորհրդի նիստը եւ թէ կառավարութիւնը մտադիր չէ քանդել հանքահորերը: Հաղորդում են նոյնպէս, թէ բօէրները կործանեցին երկաթուղու տօննելը Լենգօնեկի մօտ:

ԼՈՐԵՆԶՕ-ՄԱՐԿԵԶԷ: Պրետօրիայից հաղորդում են, թէ արժանահաւատ տեղեկութիւններին նայելով՝ երկու հանրապետութիւնների կառավարութիւնները խաղաղութեան վերաբերեալ նոր առաջարկութիւններ են արել: Արդէն կարծողներ կան, թէ պատերազմը վերջանալու վրա է:

ԼՈՐԵՆԶՕ-ՄԱՐԿԵԶԷ: Ինչպէս հաղորդում են, օտարերկրեայ հիւպատոսները Պրետօրիայից ուղեւորվում են Լիդենբուրգ:

ՊԱՐԻԶ: Դելկասսէն ոչինչ չը գիտէ գերմանական թագաժառանգի ուղեւորութեան մասին դէպի Պարիզ, որի մասին հաղորդել էին լրագիրները:

ՏԱՆԺԵՐ: Այն ցեղերի մէջ, որոնք ապրում են Մարօկկօի հարաւ-արեւելեան սահմանի վրա, քարոզվում է սրբազան պատերազմ: Ցեղերի զօրքերը կենտրոնանում են Տաֆիլէտում: Ոմանք ասում են, թէ այդ շարժումը ուղղված է ֆրանսիական զօրաբաժնի դէմ, որ գրաւել է Իգլին, իսկ միւսների կարծիքով—շարժումն սկսել են Մարօկկօի սուլթանի թշնամիները՝ որոնք կամենում են օգուտ քաղել մեծ վէզիրի մահից եւ գահընկէց անելով սուլթանին, գահ բարձրացնել նրա եղբօրը՝ Մուլէյ-Մահմէդին:

7 մայիսի

ԿԱՅԻՐԷ: Ալէքսանդրիայում ժանտախտը սկսելու օրից հիւանդացել են 5 հոգի, որոնցից 4-ը մեռան, Պորտ-Սայտում—հիւանդացան 20, մեռան 13 հոգի: Եգիպտոսի միւս մասում ժանտախտից հիւանդանալու դէպքերի մասին ոչինչ չէ լսվում:

ԲՈՒԴԱՊԵՇՏ: Ունգարական դելեգացիայի յանձնաժողով արտաքին գործերի վերաբերմամբ: Քննվում է արտաքին գործերի մինիստրութեան բիւջէտը: Զեկուցանող Ֆալկ ասում է, թէ նա կուրախանար, եթէ արդարանար Ալեմանիայի վերաբերմամբ Աւստրո-Ունգարիայի եւ Իտալիայի մէջ կապված համաձայնութեան լուրը, որովհետեւ դա կը լինէր Ռուսաստանի հետ կապած համաձայնութեան լրացումն եւ երաշխաւորութիւն, թէ արեւելքում status quo կը պահպանվի: Ապպօնի անուանում է իրան աւստրո-ռուսական համաձայնութեան ջերմ կողմնակից, որ սկիզբը դրեց բարեկամական, մինչեւ անգամ սրտակից յարաբերութեան երկու պետութիւնների մէջ, Ճառախօսը չէ հաւատում համաձայնութեան Ռուսաստանի եւ Բօլգարիայի մէջ, բայց խնդրում է մինիստրին տեղեկութիւններ հաղորդել այդ մասին՝ հասարակական կարծիքը հանգստացնելու համար: Գօլուխօվսկի պատասխանում է, թէ Աւստրո-Ունգարիայի եւ Իտալիայի մէջ գոյութիւն չունի որ եւ է համաձայնութիւն Ալբանիայի վերաբերմամբ, բայց բոլոր պետութիւնները կատարելապէս համաձայն են այն բանում, որ Բալկանեան թերակղզու ոչ մի կէտում չէ կարող status quo փոփոխութեան ենթարկվել առանց այնտեղ շահ ունեցող պետութիւնների համաձայնութեան: Վերջին դէպքերը, որոնք տեղի ունեցան Բօլգարիայում, սաստիկ չափազանցրած են: Բօլգարական կառավարութիւնը աւելի քան մի անգամ խնդրել է Ռուսաստանին ուղարկել մի հմուտ ֆինանսագէտ՝ հետազօտելու բօլգարական ֆինանսները: Այդ հանգամանքից են առաջացած բօլգարական փոխառութիւնների կօնվերսիայի եւ նոր փոխառութեան մասին տարածված լուրերը: Ռուսաց կառավարութիւնը ի նկատի ունի միայն Բօլգարիայի խնդրի կատարումը եւ ոչ մի ֆինանսական գործողութիւն չէ մտածում ձեռնարկել: Բօլգարական մինիստրը, ուղեւորվելով Պետերբուրգ, գլխաւորապէս նպատակ ունէր ուսումնասիրել զինուորական հաստատութիւնները: Ալբանիայում այժմ աւելի խաղաղութիւն է տիրում, քան առաջ եւ վտանգի ոչ մի երկիւղ չը կայ: Ինչ վերաբերում է Հաագայի կօնֆերենցիային, պէտք է ասեմ, որ ձեռնարկված են բոլոր միջոցները միջազգային միջնորդ դատարանի հիմնարկութիւնը իրագործելու: Ապպօնիի հարցին մինիստրը պատասխանում է, թէ ճիշդ տեղեկութիւն ունի Ռուսաստանի կողմից Բօլգարիա ուղարկված բոլոր անձանց յանձնարարութիւնների մասին եւ կարող է ասել, որ ռուս կառավարութիւնը գործում է կատարելապէս ազնիւ եւ շիտակ կերպով: Բիւջէտը ընդունված է: Գօլուխօվսկուն միաձայն հաւատ եւ շնորհակալութիւն է յայտնված աջողակ քաղաքականութեան համար:

ՕԴԷՍՍԱ: Այսօր տեղի ունեցաւ Եկատերինա II Կայսրուհու արձանի բացումը:

ԿԱՊՇՏԱԴՏ: Անգլիական զօրաբաժինը Մէֆկինգ մտնելիս չը հանդիպեց ոչ մի դիմադրութեան, որովհետեւ պաշարումը դադարեցրած էր մինչեւ զօրաբաժնի գալը:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ: Ազնուական բանկի գրաւական թղթերի վիճակահանութեան ժամանակ հետեւեալ թղթերը տարան 500-ական րուբլի:

№ տոմսի	№ վիճակի	№ տոմսի	№ վիճակի	№ տոմսի	№ վիճակի	№ տոմսի	№ վիճակի
47	8	3369	39	7589	25	11631	34
96	15	3433	24	7890	2	11797	6
103	6	3467	43	7897	35	11819	25
105	1	3489	5	7925	46	11880	47
169	49	3544	11	7994	27	11948	8
187	3	3676	32	8041	41	12141	30
241	27	3710	8	8114	39	12483	38
242	2	3732	24	8170	33	12486	2
282	38	3820	12	8200	19	12624	13
323	30	3869	47	8264	19	12624	39
373	10	4050	29	8316	5	12878	23
380	34	4114	38	8340	39	12879	14
635	37	4190	6	8381	33	12883	8
714	18	4237	31	8429	41	12911	19
718	3	4338	34	8555	40	12957	5
743	8	4343	33	8596	23	13002	44
955	31	4363	32	8643	36	13009	50
963	8	4445	30	8728	38	13096	37
1016	24	4526	26	8770	6	13117	49
1117	48	4580	31	8835	36	13142	47
1246	3	4602	21	8904	33	13211	17
1289	36	4603	42	8945	24	13228	19
1322	14	4833	13	9101	2	13234	43
1337	10	4902	34	9199	49	13262	21
1338	5	4943	10	9207	49	13312	3
1464	48	4998	22	9209	2	13359	16
1479	10	5152	1	9260	49	13382	40
1709	2	5193	46	9267	19	13413	23
1723	6	5297	7	9349	48	13563	15
1740	43	5308	20	9393	9	13577	3
1854	47	5311	33	9395	4	13753	2
1865	19	5343	20	9490	43	13891	30
1933	19	5424	12	9501	32	13953	28
1968	13	5429	35	9677	10	14023	17
1992	1	5448	30	9683	25	14109	12
2009	32	5467	43	9715	43	14136	1
2032	25	5477	40	9746	36	14138	42
2077	50	5563	17	9827	50	14207	25
2081	40	5580	47	9866	15	14261	21
2085	9	6063	26	9939	18	14293	33
2187	26	6081	39	10041	21	14382	38
2235	18	6102	19	10105	16	14510	14
2251	6	6112	34	10310	13	14577	12
2254	26	6124	28	10320	5	14605	50
2331	47	6125	33	10414	1	14646	14

2378	37	6165	9	10416	32	14667	5
2383	42	6279	38	10488	2	14850	30
2389	35	6332	36	10516	3	14965	34
2390	11	6518	3	10567	43	15043	41
2419	2	6522	23	10652	40	15068	38
2426	11	6548	12	10699	18	15237	47
2460	19	6555	27	11008	24	15319	26
2525	18	6659	10	11045	2	15337	33
2536	39	6781	32	11132	21	15502	8
2692	18	6891	28	11215	42	15530	9
2723	29	7061	6	11241	16	15536	3
2729	16	7106	34	11282	49	15536	46
2838	24	7125	50	11288	19	15678	41
2945	17	7225	37	11308	43	15774	27
3092	48	7260	13	11370	23	15858	16
3114	3	7288	43	11376	32	15886	18
3129	28	7418	22	11424	39	15901	1
3268	28	7516	2	11472	12	15916	28
3274	6	7518	36	11554	3	15969	9
3299	4	7576	1	11668	33	15992	28

Իսկ հետեւեալ սերիաները տիրաժ դուրս եկան.

14, 334, 384, 971, 1067, 1084, 1137, 1139, 1224, 1278, 1279, 1442, 1502, 1580, 1868, 2106, 2118, 2332, 2468, 2521, 2557, 2637, 2642, 2661, 2747, 2954, 2985, 3151, 3160, 3207, 3227, 3559, 3583, 3615, 3829, 4151, 4213, 4312, 4583, 4692, 4997, 5069, 5225, 5310, 5417. 5424, 5613, 5803, 5968, 5990, 6025. 6133, 6207, 6281, 6335, 6341, 6361, 6384, 6584, 6690, 6886, 6985, 6990 7120, 7297, 7326, 7331, 7460, 7614, 7804, 8059, 8090 8113, 8190, 8371, 8445, 8699, 8718, 8893, 9048, 9097, 9123, 9128, 9130, 9359, 9370, 9582, 9710, 9880, 10009, 10068, 10283, 10568, 10588, 10866, 10917, 11086, 11284, 11299, 11421, 11539, 11688, 11965, 11996, 12054, 12062, 12191, 12231, 12361, 12424, 12561, 12562, 13074, 13104, 13229, 13382, 13872, 14028, 14249, 14251, 14353, 14403, 14470, 14527, 14605, 14746, 14753, 15036, 15102, 15176, 15215, 15820, 15860, 15880, 15894, 15972.

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ
ԻՍԱՀԱԿ ՄԷԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Բ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ

(Կուկիա, Վորոնցովի արձանի հանդէպ)

ամեն օր, բացի կիրակի օրերից:

ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ՝

Բ. Ա. Նաւասարդեանց—11—12 *ժ. վիրաբուժութեան, վեներական (սիֆիլիս) և միզասեռ. հիւանդ.*

Կ. Մ. Ջիկովանի—9—10 *ժ. աչքի, ներքին և նեարդային հ.*

Զ. Ի. Բարանեանց—11—12 *ժ. կանանց և երեխայոց հիւանդ.*

Ա. Ն. Ցպակովսկի—12—1 *ժ. ականջի, կոկորդի և քթի հ.*

Ա. Պ. Կարապետեանց—1—1½ *ժ. ներքին և երեխայոց հ.*

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ

Ա. Ն. Ցպակովսկի—6—7 *ժ. նեարդային (ելեքտրաբուժութիւն), վեներական և մորթի հ.*

Բ. Ա. Նաւասարդեանց—7½—8 *ժ.*

Վ. Մ. Մախվիլաձէ—*քիմիական և խոշորացուցական հետազօտութիւն։*

Վճար 50 *կ. չքաւորները ձրի։ Համախորհրդի (կոնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին։*

Օ. Տ. Առվանիտակի—*տանը. ծաղկահատ և բժըշկական մարմնամարզ. դիմել* 11—1 *ժ.։*

Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝

134—150 **Բժշկապետ ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ**

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

(Ժամերը Պետերբուրգի հաշւով)

տարբերութիւնը 58 *րոպէ։*

	№ 5 գնացքը:	№ 3 գնացքը:
Բագուից դուրս է գալիս	ցեր. 4 ժ. 1 ր.	գիշ. 11 ժ. 29 ր.
Թիֆլիս է հասնում	առ. 8 » 53 »	եր. 5 » 34 »
Թիֆլիսից դուրս է գալիս	» 9 » 32 »	եր. 6 » 34 »
Բաթում է հասնում	եր. 8 » 1 »	առ. 7 » 14 »

	№ 6 գնացքը:	№ 4 գնացքը:
Բաթումից դուրս է գալիս	առ. 7 ժ. 50 ր.	եր. 7 ժ. 59 ր.
Թիֆլիս է հասնում	եր. 7 » 15 »	առ. 8 » 42 »
Թիֆլիսից դուրս է գալիս	» 7 » 18 »	» 10 » 15 »
Բագու է հասնում	ցեր. 12 » 10 »	» 5 » 16 »

արագ գնացք

Թիֆլիսից դուրս է գալիս ցեր. 11 ժ. 19 ր.
Բաթում է հասնում երեկ. 9 ժ. 41 ր.
Բաթումից դուրս է գալիս գիշ. 11 ժ. 18 ր.
Թիֆլիս է հասնում առաւ. 9 ժ. 30 ր.

Թիֆլիսից դէպի Կարս դուրս է գալիս երեկ. 9 ժ.
Կարս հասնում է ցեր. 12 ժ. 56 ր.
Կարսից դուրս է գալիս ցեր. 3 ժ. 29 ր.
Թիֆլիս հասնում է առ. 7 ժ. 15 ր.

Ունենալով ամառն ազատ ժամանակ

ՍԱՐԳԻՍ Ռ. ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆ

(Дворцовая ул. д. Сараджева, номера «Европа» кв. № 9). *Աւանդվում է հիմնաւորապէս* **ՀԱՅԻՆՔԱՁԱՅՈՒԹԵԱՆ** եւ **ԵՌԱՆԿԻՒՆԱՉԱՓՈՒԹԵԱՆ** *լիակատար դասընթացքը։ Տեսնել կարելի է երեկոները ժամը 5-ից մինչեւ 7-ը։*

1—10

Տեսականապէս եւ գործնականապէս սովորելով

ԾԱՂԿԱՀԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

եւ վկայական ստանալով բժշկից, ընդունում եմ մանուկներին ծաղիկը կտրելու. չքաւորներին ձրի։ Ցերեկվայ 12—3 *ժամը։ Հավլաբար, Գէօրգեւսկի փող* № 8.

Ջահընկալ՝ Ա. Ալխազեանց

ԹԻՖԼԻՍԻ ՀԱՅՈՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ

յայտնում է, որ ընկերութեան կանոնադրութեան § 31-ի համաձայն, շաբաթ օրը, մայիսի 13-ին, երեկոյեան ժամի 8-ին, Թիֆլիսի քաղաքային դումայի դահլիճում նշանակված է

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎ,

որի պարապմունքները լինելու են՝ 1) 1899 *Թւի ապրիլի 13-ի ընդհանուր ժողովի արձանագրութեան ընթերցումը։* 2) *Վարչութեան եւ խմբագրական մասնաժողովի գործունէութեան տեղեկագրի ընթերցումը։* 3) 1899 *Թւի դրամական հաշւի ընթերցումը։* 4) 1900 *Թւի համար կազմած նախահաշւի ընթերցումը եւ հաստատութիւնը։* 5) *Ա. Պօղոսեանի նուիրած գումարի մասին զեկուցում։* 6) *Պաշտօնատար անձերի ընտրութիւնը։*

Վարչութեան վերջին նիստը նշանակված է մայիսի 13-ին, երեկոյեան ժամի 7-ին եւ այդ նիստին կը լինի այն նոր անդամների ընտրութիւնը, որոնք կը ցանկանան մասնակցել ընդհանուր ժողովին։

1—3

ԴԱՍՏԻՐՈՒԹԵԱՆ ԵՂԱՆԱԿԻՆ *լաւ ծանօթ մի երիտասարդ, որ հմուտ է հայերէնի եւ գիտէ ֆրանսերէն, գերմաներէն եւ յունարէն լեզուները, պատրաստում է այդ առարկաներից վերաքննութիւն ունեցողներին եւ ցանկանում է մասնաւոր դասեր ունենալ հայ ընտանիքներում։ Պայմանների մանրամասնութիւններին տեղեկանալու համար դիմել՝* Большая Ванкская, домъ № 1, Максутянцу.

1—5

ՀՄՈՒՏ ՀԱՇՈՒԱՊԱՀ

Մոսկվա աւարտած, զանազան մասնաճիւղերի հետ ծանօթ, այստեղ տեղ է որոնում։ Հարցնել՝ Авчальская ул., № 77, бухгалтеру. *(Ե. Հ.)*

1—2

ՄՈԶԴՈԿԻ Ս. ՍՏԵՓԱՆՆՈՍ ԵԿԵՂԵՑՈՒ ՀԱՄԱՐ

հարկաւոր են երկու քահանայ։ Պաշտօնը յանձն առնել ցանկացողները կարող են պայմանները իմանալ եկեղեցու երէցփոխ պ. Սերովբ Գանջումեանից եւ յայտնել նրան տեղեկութիւններ իրանց ուսման եւ անցեալ գործունէութեան մասին։ Առաջարկվողները պէտք է Ճեմարանի կամ Ներսիսեան դպրանոցի դասընթացքը աւարտած լինեն։ Ընտրվել կարող են նաեւ ուրիշ տեղերից Մոզդոկ տեղափոխվել ցանկացող քահանաները։

5—5

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

«Մ Ի Ջ Ն Ո Ր Դ»

(Посредникъ)

Դ. Ի. ԵՍԱԿԻՄՕՎԻՉԻ

Պուշկինեան պասաժ, Թամամշեվի քարավանսարայի հանդէպ։

Հրաւիրում է պ.պ. տանտէրերին հաղորդել մանրամասն հասցէ ազատ բնակարանների (դրա համար վերցնվում է 20 *կոպ.), որ շատ դիւրութիւն կը պատճառէ թէ տանտէրերին եւ թէ բնակարան վարձողներին։ Այդ նպատակով պատրաստված է մանրամասն ցուցակ։ Գրասենեակում կայ ազատ բնակարանների մեծ ցուցակ։ Ցանկացողները թող դիմեն գրասենեակ։* № 1.

0—28

Պետերբուրգի բժշկական վարչութեան թոյլտւութեամբ։ Մեծ արկղիկը 5 րուբլի, փոքրը—3 ր. և 1 ր. 50 կ.։

ՆՈՐ ՄԻՋՈՑ

մազերը բուսցնելու և ամրացնելու համար, ոչնչացնում է թեփը։ Դուրս է եկել նաև բոլորովին նոր միջոց

ՁՈՒԻ ԿԱԹԸ

երեսին քնքշութիւն և սպիտակութիւն տալու համար, ոչնչացնում է արևի պատճառած սեւութիւնը, մաները, տալիս է կաշուին քնքշութիւն և սպիտակութիւն։ Այդ գները չափաւոր են. մեծ սրուակը, արկղիկի մէջ, 2 *րուբլի, փոքրը*—1 *ր.* 50 *կ. Ծախվում են բոլոր պարֆիւմերական և դեղավաճառական խանութներում։ Գլխաւոր պահեստը գտնվում է Պետերբուրգում, Պուշկինսկայա փողոց տ.* № 15, *բնակարան* № 12. *պահեստի բաժանմունքները գտնվում են. Թիֆլիսում կովկասեան դեղատան ապրանքների վաճառման ընկերութեան խանութում՝ Երևանեան հրապարակ և նրա բաժանմունքում, Միքայէլեան փողոց և Բագւում. նաև Միքայէլեան կամուրջի վրա, Գապովի և Արիստակովի դեղատներում։ Օտարաքաղաքացիների պատուէրները կատարվում են անմիջապէս՝ պօստով։*

69—100

BATEAUX A VAPEUR FRANCAIS N. PAQUET ET C-ie

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ն. ՊԱԿԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Կանօնաւոր եւ ուղղակի նաւագնացութիւն ՄԱՐՍԷԼԻՑ ԲԱԹՈՒՄ, չորեքշաբթի օրերը, երկու շաբաթը մի անգամ։

Եւ հակառակը՝ Բաթումից Մարսէլ, մտնելով Տրապիզոն, Սամսոն եւ Պոլիս։ Մեկնում է Բաթումից՝ չորեքշաբթի, 10/23 *մայիսի ԱՆԱՏՕԼԻ շոգենաւը, նաւապետ ԲԻԱՆԿԻ։ Եւ այսպէս շարունակաբար, երկու շաբաթը մի անգամ, չորեքշաբթի օրերը, ժամը 4-ին ճաշից յետոյ։*

Բաթումից Պարիզ ուղղակի հաղորդակցութեան տոմսակներ տրվում են սովորականից պակաս գներով։

Ամիսը մի անգամ կանօնաւոր հաղորդակցութիւն Բաթումի եւ Անտվէրպէնի մէջ, ընդունելով ապրանքներ բոլոր հիւսիսային նաւահանգիստների համար։

Ապրանքների եւ ճանապարհորդների մասին հարկաւոր տեղեկութիւններ ստանալու համար թող բարեհաճեն դիմել ընկերութեան գործակատարներին՝

ԲԱԹՈՒՄՈՒՄ—պ. Վիկտոր դ'Արնօին, Նաբէրէժնայա։ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ—պ. Օ. Գ. Բարեկենդանեանին, Սիօնի փող. Խօջափարուխօվի եւ Մայսուրաձէի քարվանսարա։ ԲԱԳՈՒ—եղբ. Վ. եւ Ի. Մուխթաֆեանններին, Նաբէրէժնայա փողոց, տուն Կրասիլնիկօվի, № 27։ *ՆՈՎՈՐՈՍՍԻՅՍԿ—Վլադիկաւկազի երկաթուղու առեւտրական գործակալութիւն (Ե. Հ. Չ.)*

18—20

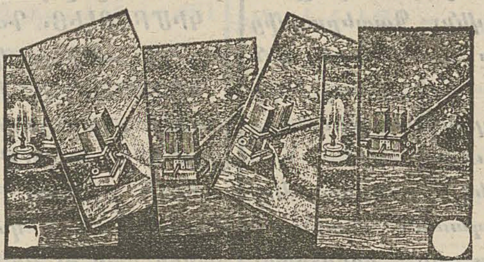

Լ. ԽԱՆ-ԱՂԵԱՆՑԻ

ատտ էլէվատորը գիշեր-ցերեկ ԻՆՔՆ ԻՐԱՆ ջուր է բարձրացնում ցածր տեղերից վերեւ։ Դիմել՝ Л. Ханъ-Агову, Тифлисъ, Великокняжеская ул., 37.

Լ. ԽԱՆ-ԱՂԵԱՆՑԻ

Գիւղատնտեսական մեքենաներ 250 *նկարով. վաճառականների մօտ* 50 *կոպէկ։*

2—30

Այս տարվայ ապրիլի 20-ին, Սօլօլակսկայա եւ Ռտիշչեւսկայա փողոցների անկիւնում, Իշ. Բէհբութեանների տանը բացված է

ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ԱՃՈՒՐԴԻ ԴԱՀԼԻՃ,

որ կատարում է հրապարակական վաճառումն ամեն տեսակ շարժական կայքերի՝ կառավարչական դիւանատների, պաշտօնատար անձերի, կրեդիտային հիմնարկութիւնների, փոխատու դրամարկղների եւ մասնաւոր անձերի յանձնարարութիւններով։

Աճուրդով վաճառումն կատարվում է դրա համար յատկացրած առանձին դահլիճում, բայց իրաւունք է տրվում վաճառել նաեւ կայքերի տիրոջ բնակարանում, կրպակներում եւ մագազիններում։

Մանրամասն պայմաններ կայքերը դահլիճ բերելու, պահելու այնտեղ եւ ի վաճառ հանելու համար, գրված են «Թիֆլիսի աճուրդի դահլիճի» կանոնադրութեան մէջ, որ կարելի է ստանալ նոյն դահլիճում։

5—5

ԹԻՖԼԻՍԻ ԿԵՆՏՐՕՆԱԿԱՆ ԳՐԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑՈՒՄ

վաճառվում են հետեւեալ նոր գրքերը

Դոդէ Ա., I Պապի Ջորին, II Վերապատուելի հայր Գօշերի Ցքին, Թիֆլ. 1900 *գ.* 10 *կ.*

Թառայեանց Ս., Ընտանիքի կեանքը (նկատողութիւններ), Բագու, 1899 *գ.* 20 *կ.*

Իսահակեան Թ. քահ. «Եկեղեցի Հայաստանեայց» ամսաթերթ, Մանչէսթր, 1900 *թ. տարեկան բաժանորդագինը* 2 *ր.*

Խալաթեան Բ., Տասնիններորդ դարի կոսակը, Թիֆլ. 1899 *թ. գ.* 50 *կ.*

Կոպպէ Ֆ., Թագի համար, ողբերգ. 5 *գործ., Բագու,* 1900 *թ. գ.* 15 *կ.*

Նուպարեանց Մ. Առակք Լաֆօնթէնի, Թիֆլ. 1900 *թ. գ.* 1 *ր.*

Շանթ, Դերասանուհին, Թիֆլ. 1900 *թ. գ.* 40 *կ.*

Ֆըդըր, Փառանձեմ, կոմեդիա 4 *արարուած. Թիֆլ.* 1899 *թ. գ.* 1 *րուբլի։*

Ցանկացողները կարող են ստանալ նոյն գրքերը եւ կազմած։ Դիմել՝ Тифлисъ, Центральная Книжная Торговля.

(ո) 2—3

1847 թուին հիմնած Ս. Պետերբուրգի

„ՆԱԴԵԺԴԱ“

Ընկերութեան վարչութիւնը սրանով յայտնում է ի գիտութիւն ընդհանուրի, թէ «Նադեժդա» ընկերութիւնը

1) *Իր կարգադրութեան տակ առնելով «Ս. Ա. Զէվէկէ» ընկերութեան բոլոր շոգենաւերը, նաւամատոյցները եւ դեբարկադէրները՝ այժմ ընդարձակ նաւատորմ ունի բեռներ տեղափոխելու համար Վոլգայի ամբողջ տարածութեան վրա՝ սկսած Րիբինսկից մինչեւ Կասպից ծովի նաւահանգիստները եւ դրանով ապահովեցնում է իր կլիենտներին բեռների արագ եւ ճիշդ տեղափոխութեամբ յիշեալ ջրային ճանապարհով։*

Այս նպատակին անշուշտ հասնելու համար, ընկերութիւնը 1900 *թուի նաւարկութեան սեզօնում սահմանում է կանօնաւոր նաւային հաղորդակցութիւն Րիբինսկի եւ Աստրախանի ու Կասպից ծովի նաւահանգիստների մէջ։ Այդ նաւային հաղորդակցութեան օրացուցակը կը հրատարակվի առանձին։*

2) *Ընդունում է ռուսաց պետութեան համարեա բոլոր քաղաքներում բեռներ՝ տեղափոխելու եւրոպական եւ ասիական Ռուսաստանի, նոյնպէս եւ արտասահմանի զանազան տեղերը։*

3) *Ապահովագրում է որպէս ցամաքային եւ ջրային ճանապարհներով տեղափոխվող բեռները, այնպէս էլ պահեստներում գտնվողները։*

4) *Ընդունում է ապահովագրութիւն հրդեհից, որպէս անշարժ, նոյնպէս եւ շարժական կայքերի։*

5) *Ընդունում է ապահովագրութիւն պօստով ուղարկվող արժէքաւոր իրերի։*

«Նադեժդա» ընկերութեան վարչութիւնը գտնվում է Ս. Պետերբուրգում, Ադմիրալտէյսկի պրօսպէկտի վրա, 102-*րորդ տան մէջ* (С. Петербургъ, Адмиралтейскій проспектъ д. № 112)։ *Շոգենաւային գործերի լիազօրների գրասենեակները գտնվում են—ա) Վոլգայի շոգենաւային գործերի՝ (լիազօր Ալէքսանդր Ալֆօնսօվիչ Զէվէկէ) Նիժնի-Նովգորոդում, Նիժնի-Նաբերէժնայա փողոցի վրա, Րուկավիշնիկօվի տանը, բ) Կասպից ծովի շոգենաւային գործերի՝ (լիազօր Վլադիմիր Կոնստանտինօվիչ Կօզլենկօ), Բագւում, Կայսր Ալէքսանդր II-ի ծովափի վրա, «Նադեժդա» ընկերութեան սեփական տան մէջ։ Թիֆլիսի ագենտատօն գտնվում է Դվօրցովի փողոցի վրա, վրաց ազնուականութեան չինութեան մէջ։*

6—10

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 8 Мая 1900 г.

Типографія Грузинск. Т—ва, Большая-Ванкская ул., № 27.